

ቃለ መጠይቅ ምስ ጽሓፊ
ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሒን
ኣልኣሚን መሓመድ ሰዒድ
ዕምቆትን ትርጉም ኩናት ናደው እዚ

ብዶ/ር ኣሕመድ ሓሰን ድሕሊ

ኤለክትሮኒካዊ መርብብ ማእከል እስትራተጂያዊ መጽናዕቲ ኤርትራ፡ ብኣጋጣሚ መበል 30 ዓመት ምፍራስ ናደው እዚን ምሕራር ከተማ ኣፍዓበትን ምስ ጽሓፊ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሒን ኣልኣሚን መሓመድ ሰዒድ ቃለ መጠይቕ ኣካይዱ። ዕላማ ናይ’ዚ ቃለ መጠይቕ’ዚ ድማ ትርጉምን ዕምቆትን ናይ’ዚ መሰረታዊ ወታደራውን ፓለቲካውን ዓወት እዩ።

ከምዝዝከር፡ እንግሊዛዊ ናይ ታሪኽ ተመራማሪ ባዘ.ል ደቪ.ድሰን፡ ኣገዳስነት ኩናት “ናደው እዝ” ልክዕ ምስ ኩናት ድያን ቢያንፋ ኣወዳዳሩዎ። ኩናት ምሕራር ከተማ ኣፍዓበት ኣብ 1988 ንቅኑዕነት ናይ’ቲ ኣብ 1978 ዝሓለፈ ውሳኔ እስትራተጂያዊ ምዝላቕ ዘመሰከረ’ዩ ነይሩ። እዚ ድማ ንምሕራር ከተማ ምጽዋዕ ኣብ 1990 መገዲ ከፊቱ። መግዛእታዊ ህላዌ ኢትዮጵያ ኣብ መላእ ኤርትራ ኣብ 1991

ምሉእ ብምሉእ ንክጽረግ ድማ ባይታ ኣጣጢሑ። ሰለዚ ከኣ ኣብ ታሪኽ ሰውራ ኤርትራ ወሳኒ መድረኽ ክኸውን ምክኣሉ ዘገርም ኣይኮነን።

ካብዚ ቀጺልና እምበኣር ናብ'ቲ ቃለ መሕትት።

ሕቶ፡- ብመጀመርታ ብዛዕባ ዕምቆትን ምልክታትን ምፍራስ ናደው እዚን ምሕራር* ከተማ ኣፍዓበትን ምገለጽካልናዶ?

መልሲ፡- ቅድሚ 30 ዓመት ልክዕ ኣብ 1988 ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ኣብ ውሽጢ ሰለስተ መዓልታት ብፍላይ ከኣ ካብ 17 ክሳብ 19 መጋቢት 1988 ኣብ ኤርትራ ነቲ ዝዓበየ ግንባር ኩናት “ናደው እዚ” ብምድምሳስ ንከተማ ኣፍዓበት ሓራ ኣውጺኡዎ። ቅድሚ ንዕምቆትን ትርጉምን ናይ'ቲ ኣብ ውሽጢ ሰለስተ መዓልታት ኣብ ሰሜናዊ ሳሕል ኤርትራ ዝፈረሰ ግንባር “ናደው እዚ” ምቅራብና፣ እቲ ኣብ 1978 ካብ ዋና ከተማ ኤርትራ ኣሰመራ እንተ በዘሐ ኣሰታት 10 ኪሎ ሜተር ዋራሕ ርሒቅና ዓሪድናሉ ዝነበርና ቦታታት ንክንገድፍ ዝወጸ ውሳኔ እስትራተጂያዊ ምዝላቕን ብድሕሪኡ ዝተፈጥረ ምዕባለታትን ምትንታን ኣገዳሲ ይመስለኒ።

ቅድሚ እስትራተጂያዊ ምዝላቕ 1978፣ ሰውራ ኤርትራ ብፍላይ ከኣ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ናጽነት ህዝቢ ኤርትራ ካብ መግዛእቲ ንምምንዛዕ ንወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ብጎርርኡ ሓኒቁዎ'ዩ ነይሩ። እንተኾነ ግን እቶም ብዋጋ ህዝብታት ፖለቲካዊ መክሰባት ምርግጋጽ ዋራሕ ዘገድሱምን ንሓቀኛ ቃልሲ ኤርትራ ዝጠውዩ ሓይልታትን ሃገራትን ማሕበርነታዊ ደምበ ብቀዳምነት ከኣ ሶቪት ሕብረት፣ ምብራቕ ጀርመን፣ ኩባ፣ ደቡብ የመን፣ጸጋማውያን ዓረብን ካልኦትን “ንወተሃደራዊ ስርዓ ኢትዮጵያ ብዘመናዊ ኣጽዋር ከምታንኪታት፣ መዳፍዓትን ሮኬታትን ክሳብ ዓንቀሩ ብምዕጣቕ፣ ሰውራ ኤርትራ ኣዘለቁ ኣብ ጎቦታትን ክበሳታትን ሳሕል ኤርትራ ንክሕጸር ኣገዲዶምዎ። እንተኾነ ግን እዚ ኩሉ ሓገዝን ኣጽዋርን ክንክንን ንወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ካብ ውድቀት ከድሕኖ ሰለዘይክኣሉ፣ ሰውራ ህዝቢ ኤርትራ ተዓዊቲ።

ካብ 1978 ክሳብ 1988 ኣብ ውሽጢ 10 ዓመታት ኣብ'ቲ ንምእንቲ መሰል ርእሰ

ውሳኔን ሃገራዊ ናጽነትን ማሕበራዊ ሓርነትን ዝካየድ ዝነበረ ቃልሲ ኤርትራ ብዙሕ ፖለቲካውን ወተሃደራውን ምዕባለታት ተኸሲቱ። ሓይልታት ሰውራ ኤርትራ ንወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ አእምሮኡ ሰለዘሰሓትዎ ፖለቲካውን ወተሃደራውን ኩነታቱን ካብ ሓይልታት “ማሕበርነታዊ ደምበ” ዝረኽቦ ዝነበረ ሓገዝን ብድራማቲካዊ መልክዕ ናብ ዝኸፍአ ደረጃ አንቀልቀሉ። ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ንኩሉ ወተሃደራዊ ወራራት ኢትዮጵያ ዘፍ አቢሉ ተቆጻጸሩዎ። አብ ልዕሊ ሰራዊት

ኢትዮጵያ ገዢ ሰብአዊ ክሳራታት አውራጃ። አብ'ቲ ወተደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ካብ ሓምለ ክሳብ ነሓስ 1978 ዘካየደ ቀዳማይ ወራሩ፣ ናይ 50 ሺሕ ሰብአዊ ክሳራታት ወራዳዎ። ካብ 10 ጥቅምቲ ጀሚሩ ክሳብ 4 ታሕሳስ 1985 ዘብቐፀ ናይ መጨረሻታ ብባሕሪ ነጋሽ ዝፍለጥ ሻሙናይ ወራሩ ከአ ናይ 6500 ሰብአዊ ክሳራታት ተሰኪሙ። ስለዚ ካብ 1978 ክሳብ 1985 ጠቕላላ ሰብአዊ ክሳራታት ጸላኢ 77 ሺሕ በጺሑ። 180 ታንኪታት ዓንዮን። 50 ታንኪታትን አሸሓት ዝተፈላለዩ ዓይነት መዳፍዓት ካብ 81 ክሳብ 122 ሚሊ ሜተር፣ አምኣት ናይ 120ን 130ን ሚሊ ሜተር መዳፍዓት፣ አምኣት ናይ 21 ሚሊ ሜተር ዓበይቲ ረሻሻት፣ አሸሓት ቦምባታትን ጠያይቲን ተወንጫፊ ሮኬታትን ካልእን ከም ናይ ሰብን መካይንን ፈንጂታትን ንብረት ሰውራ ኤርትራ ኮይኑ። ከምኡ ድማ አብቲ ዝተኻየደ ውግኣት 21ን 23ን ሚሊ ሜተር ዝዓይነተን ነፈርቲ ኩናት ብጸረ ነፈርቲ አሃዱታት ህዝባዊ ግንባር ተወቂዐን

ተሓምሽሽን። 1978ን 1979ን አብ ቅድሚ ሰራዊት ኢትዮጵያ ናይ ምክልኻል መድረኽ ጥራሕ ዘይኮነ፡ ብመሰረት ወተሃደራዊ እስትራቴጂ ኤርትራ አብ ምቹእ ግዜን ቦታን ዓቕሚ ጸላኢ ንምጽንቃቕ ሰፊሕን ሓጺርን መጥቃዕቲታት ዝካየደሉ ዝነበረ መድረኽ'ውን እዩ። እዚ ዓቕሚ ጸላኢ ንምጽንቃቕ ዝካየድ ዝነበረ ስርሒታት ውጽኢቱ ኣድማዒ እናኾነ ምስ ከደ ከኣ፡ ሓይልታት ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ነቲ አብ ዕርዲታት ግንባር ናቕፋ፡ ክብክብ ዓሪፉ ዝነበረ ሰራዊት ኢትዮጵያ ሰፊሕ መጥቃዕቲ ምስ ኣውረደሉ ቦታኡ ክገድፍ ተገዲዩ። ብተመሳሳሊ ካብቲ አብ ግንባር ሰሚናዊ ምብራቕ ሳሕል ሒዙዎ ዝነበረ ድልዱል ዕርዲ ክለቅቅ ተቀሰቡ።

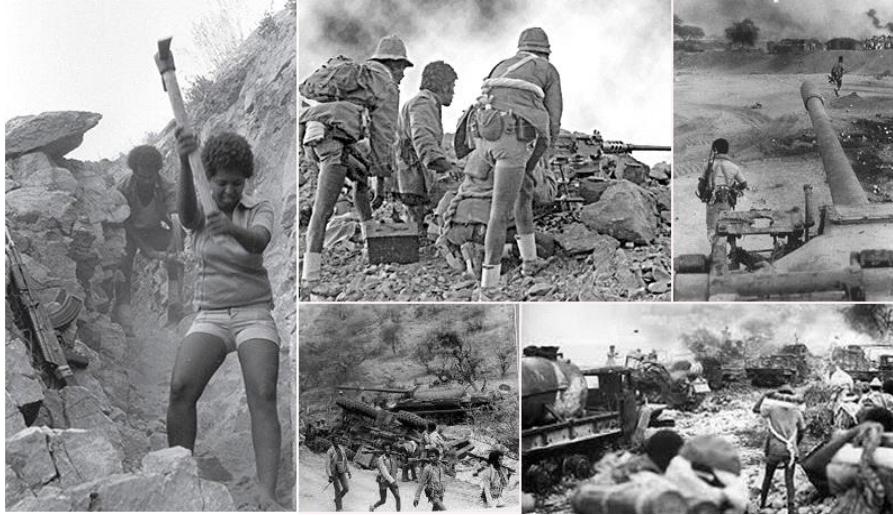
ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ካብ 1978 ክሳብ 1979 ቅኑዕነት ናይ'ቲ ንኡሉ ወተሃደራዊ ወራራት ጸላኢ ንምፍሻልን ሰውራ ኤርትራ ሓንሳብን ንሓዋሩን ንምቅንጻልን መሰል ርእሰ ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራ ንምቁጻይን ዝጸብኡ ሓይልታት ንግሆን ምሸትን ንዝደጋግምዎ ዝነበሩ ውዲታት ምምካት ዝተኸተሉ ወተሃደራዊ እስትራቴጂን እስትራቴጂያዎ ምዝላቕን ኣረጋጊጹ። ህዝባዊ ሰራዊት'ውን ነቲ አብ ሳሕል ዘቆሞ ሰውራዊ ደጀን ዘውሕስ እሙን ሓይሊ ምጻኑ ኣረጋጊጹ። ነቲ ድሌት ህዝቢ ኤርትራ ዝወለዶ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዋላ ኩሎም ዓበይቲ ሓይልታት እንተ ተመሓዘዉ ክስዕርዎ ከም ዘይክእሉ ተረጋጊጹ።

ሕቶ፡- እስትራቴጂያዊ ምዝላቕ ድሕሪ ምስጋርን ንዓሰርተኡ ወራራት ኢትዮጵያ ድሕሪ ምቁጽጻርን?

መልሲ፡- ብማሕበርነታዊ ደምበ ካብ ሶቪታውያን፡ ምብራቕ ጀርመናውያን፡ ኩባውያን፡ ደቡብ የመናውያንን ካብ ናይ ሊብያ ስርዓት ቀዛፊን ንወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ዝፈሰሰ መጠነ ገዜፍ ሓገዛት አብ ወተሃደራዊ፡ ፖለቲካዊ ይኹን ህዝባዊ መዳይ ንህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ አብ ምምካት ዝኾነ ይኹን ዓይነታዊ ለውጢ ኣየምጽኡን።

ብኣንጻሩ ሰራዊት ኢትዮጵያ አብ'ቲ ብግንባር ናቕፋ ዝፍለጥ “ናደው እዚ” (ሓደ ካብቲ ዝበለጸን ዝሓየለን ናይ ኩናት ግንባር አብ ኤርትራ ዝቆጽሮ ዝነበረ) ድሕሪ እስትራቴጂያዊ ምዝላቕ አብ ዝነበረ መድረኽ ቦቲ አብ ውሽጢ ዓሰርተ ዓመታት ካብ 1978 ክሳብ 1988 አብ ልዕሊኡ ዝካየድ ዝነበረ ዓቕሙ ናይ ምድኻም ስርሒታት

ብዙሕ ተሳቅዶ እዩ። ከም ውጽኢቱ ከኣ ኣብ ውሽጢ ሰራዊት ጸላኢ ብረት ናይ ምድርባይ፣ ካብ ዓውደ ውግእ ምህዳም፣ ኣካልካ ናይ ምጉዳልን ርእሰ ቅትለትን ተቃውሞታትን ዝኣመሰሉ ተርእዮታት ገኒኑ።

ኣብ መሰርሕ ወተሃደራዊ ግጥም ዓይነታዊ መቐይሮ ንምፍጣን ዓበይቲ ዓወታት ንምርግጋጽን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ካብ 2 ክሳብ 16 ታሕሳስ 1979 ኣብ ልዕሊ'ቲ ኣብ ግንባር ናቕፋ ዓሪፉ ዝከበረ ሓይልታት ኢትዮጵያ ብዘካየዱ ቀዳማይ መጥቃዕቲ ልዕሊ 700 ካብ ሰራዊት ኢትዮጵያ ማሪኹ። 17 ታንኪታት 7 ድሩዓት መካይን፣ 97 ወተሃደራዊ መካይን፣ 80 ዝተፈላለዩ መዳፍዓትን ዓበይቲ ረሻሻትን፣ ጸረ ነፈርቲ ረሻሻትን ልዕሊ 4 ሽሕ ፈኮሰቲ ብረትን ብምሰላብ ንብረት ሰውራ ገይሩዎ። ብተወሳኺ 15 ታንኪታትን ድሩዓት መካይንን 100 ወተሃደራዊ መካይንን ጸላኢ ኣዕንዮ። መጥቃዕቲ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ በዚ ደው ከይበለ፣ ካብ 5 ክሳብ 10 ጥሪ 1980 ኣብ ግንባር ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል ኣብ ዘካየዱ መጥቃዕቲ'ውን ካብ ሰራዊት ኢትዮጵያ ሓመሽተ ሽሕ ቀቲሉ። ብዙሕ ዝቁጽሩ ዓበይቲን ማእከላይን ኣጽዋር ከኣ ሰለቡ። ብ15 ጥሪ 1984 ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ንእስትራተጂያዊት ከተማ ተሰነይ ሓራ ኣውጺኡዎ። ካብ 19 ክሳብ 31 መጋቢት 1984 ኣብ ግንባር ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል ኣብ ዘካየዱ ካልኣይ መጥቃዕቲ ድማ ነቲ ግንባር ምሉእ ብምሉእ ደምሲሱዎ። 80 ሚኒታዊት ካብ ወተሃደራዊ ዕጥቂ ናይ'ቲ ግንባር ንብረት ሰውራ ገይሩዎ። እቲ ናይ ጸላኢ ግንባር ድማ ከም ዘይነበረ ኮይኑ።

ሕቶ፦ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ግንባር “ናደው እዚ” ንምድምሳሰን ከተማ ኣፍግቦት ሓራ ንምውጻእን ዝተኸተሎ እስትራቴጂኽ ከመይ ነይሩ?

መልሱ፦ ግንባር ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል ምስ ፈረስ ድሕሪ ኣርባዕተ ዓመት ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ኩነታቱ ብምዕርራይ፡ ኣብ ጉዑዞ ህዝባዊ ሓርነታዊ ቃልሲ ኤርትራ ዝያዳ ወተሃደራዊ ዓወታት ንምርግጋጽ ዘኸእሎ ወተሃደራዊ ውጥን ኣዳልዩ። ወተሃደራዊ ውጥናቱ ምስ ኣጻፈፈ ከኣ ነቲ ኣብ ኤርትራ ኣብ መደባት ህዝባዊ ሰራዊት ቀዳማይ ቦታ ሒዙ ዝነበረ ሰራዊት ኢትዮጵያ ኣብ ግንባር “ናደው እዚ” ንምድምሳሰ መጥቃዕቲ ከፊቱ። ኣብዚ ግንባር’ዚ ሰለስተ ኣጋር ክፍላተ ሰራዊት፡ ኣብ ሰራዊት ኢትዮጵያ ብሉጽ ዝበሃል መከናይዝድ ብርጌድ 29፡ 10 ናይ ከበድቲ ኣጽዋር ቦሎኒታት ብድምር ልዕሊ 18 ሺሕ ሰራዊት ጸላኢ ዓሪዱ ነይሩ። ብተወሳኺ ኣብ’ቲ ኩናት ዝተማረኹ ሶቪታውያን ኣማኸርቲ ነይሮም። ግንባር ናደው ዝዓበዩን ዝሓየለን ወተሃደራዊ ምትእኽኻብ ሰራዊት ኢትዮጵያ ኣብ ሓደ ግንባር ስለዝነበረ ከም ዓንዲ ሕቕ ወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ’ዩ ዝቀጸር ነይሩ። ዝርግሐ ናይ’ቲ ግንባር ብምብራቕ ካብ ጉላጉል ገማግም ቀይሕ ባሕሪ ክሳብ ምዕራብ ከባቢታት ዓንሰባ ዝበጽሕ 165 ኪሎ ሜተር ዝሸፍን ክኸውን ከሎ፡ ኣስታት 100 ኪሎ ሜተር ዕምቆት ድማ ነይሩዎ። እዚ ግንባር’ዚ ልዕሊ 50 ታንኪታትን ድሩዓትን፡ ልዕሊ 60 ቢኤም ተወንጫፊ ሮኬታትን ናይ 122ን 130ን ሚሊ ሜተር መዳፍዓትን ኣስታት 30 ከበድቲ ረሻሻትን ዓጢቁ ነይሩ። ብተወሳኺ ሰፊሕ ናይ ነፈርቲ ኩናት ሓገዝ ነይሩዎ። እዚ ግንባር’ዚ ብግብሪ ብቀጸሊ ዓቕሙ ዝጽንቅቅ ብህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ካብ 1978 ክሳብ 1988 ን10 ዓመታት መጥቃዕቲታት ይወርዶ ነይሩ። ከም ውጽኢቱ ከኣ ወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ቦቲ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ዘካይዶ ዝነበረ ስርሒታት ስዕረታትን ከቢድ ሰብኣዊ ክሳራታትን ስለዝወረደ መራሒ ናይ’ቲ ስርዓት ኮሎኔል መንግሥቱ ሃይለማርያም ኣብ ልዕሊ መራሕቲ ቀጸሊ ቅንጻላታት ክፍጽም ከሎ ንካልኣት መኮንናትን መራሕቲ ሰራዊትን ድማ ሰጉጉ።

ኣብ ወርሒ ሰኅተት 1988 ንኣብነት ፕረዚደንት ወተሃደራዊ ስርዓት ኢትዮጵያ ኮሎኔል መንግሥቱ ሃይለማርያም ንመራሒ ግንባር “ናደው” እዚ ጀነራል ታሪኩ ያይኔ ንመጥቃዕቲ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ክትምክቶ ኣይከኣልካን ብምባል ቀንጺሉዎ። “ብካልኣይ ኣብዮታዊ ሰራዊት” ዝፍለጥ ኣብ ኤርትራ ዝነበረ ሰራዊት

ኢትዮጵያ ዝመርሕ ዝነበረ ብርጋዬ ጀነራል ከበደ ጋሼ'ውን ጠሪዙዎ። ከምኡውን ንጠቓላሊ ፖለቲካዊ ኮምሽነር ሚጀር ጀነራል ረጋላ ጅማ ኣብ ቅድሚ ወተሃደራዊ መጥቃዕቲ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ክትጸንዕ ኣይከኣልካን ተባሂሉ ጡሮታ ብዘብል ምስምስ ካብ መዝነቱ ኣሰናቢቱዎ። ስለዚ ኣብ ውሽጢ ከምዚ ዝኣመሰለ ምዕባለታት ብመሰረት ወተሃደራዊ እስትራተጂ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኢርትራ ነዚ ዝሰብ ዕላማታት ንምርግጋጽ ንግንባር “ናደው” ምጥቃዕ'ዩ ነይሩ።

- 1- ንግንባር “ናደው” ምሉእ ብምሉእ ምድምሳሰ።
- 2- ኣብ'ቲ ግንባር ዝነበረ ከበድቲ ኣጽዋር ብምምንዛዕ ናይ ህዝባዊ ሰራዊት ናይ ተኩሲ ዓቕሚ ምጉልባት።
- 3- ኣብ ልዕሊ ሓይልታት መግዛእቲ ኢትዮጵያ እስትራተጂያዊ ጸብለልትነት ንምርግጋጽ ምድላው።

እቲ ተጋደልቲ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራን መላእ ህዝቢ ኤርትራን ዝጸበይዎ ዝነበሩ ዕድል ዕለት 17 መጋቢት 1988 ደቡብ ኢሉ። ተተኮሱቲ መዳፍዓት ኤርትራ ኣብ ኩሉ ግንባር “ናደው” እዚ ክዘንብ ጀሚሩ። ኣሃዱታት ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ነቲ ግንባር ምሉእ ብምሉእ ንምቁጽጻር ተጓደዮም። ኣብ ውሽጢ ሓጺር ግዜ ድማ፣ እቲ “ብዘርኣይ ደረሰ” ዝፍለጥ መከናይዝድ ብርጌድ (29) ኢትዮጵያ ውድቀት ኣጋጢሙዎ ቦታኡ ክገድፍ ተገዲዱ። ኣብ ትሕቲ ገለ ኣእዋም ክሕባእ'ኳ እንተ ፈተነ ከምልጥ ስለዘይከኣለ ግን ምስ ኩሉ ኣጽዋሩን ላዕለዎት መኮንናቱን ኣብ ትሕቲ ቁጽጽር ተጋደልቲ ህዝባዊ ግንባር ወዲቁ።

ኣብ'ቲ ዝቀጸለ መዓልቲ ንግሆ 18 መጋቢት 1988 እቲ ካብ ጉላጉልን ማእከላይ ክንሬን ናይ'ቲ ግንባር ዝሃደመ ሓይልታት ኢትዮጵያ ናይ ተቃዋሞ ፈተነ ኣካይዱ። እንተኾነ ግን ኣብ ውሽጢ ዓበይቲ መኮንናትን ወተሃደራት ዓቢ ሞራላዊ ውድቀት ሰፊኑ ስለዝነበረ ንመጥቃዕቲ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ክጻወሮ ኣይከኣለን። ከም ውጽኢቱ ከኣ ኣብ ጉላጉል ክብክብ ፋሕ ስለዝበለ፣ ኣብ መጨረሻታ ብህዝባዊ ሰራዊት ተኸቢቡ ከም ዝድምሰስ ኮይኑ።

ጸላኢ ዕርዲታቱ ምስ ተደምሰሰ፡ ንዝተረፈ ሓይሉ ጠርኒፉ ናብ ኣፍጻሚት ኣዝሊቁ። እንተኾነ ግን ቃፍላይ መካይኑን ታንኪታቱን ኣብ ክሳድ ዓዲ ሸሩም ምስ በጽሑ፡ መዳፍዕ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ነታ መሪሓ ዝነበረት ታንኪ ሰለዘባርዓ መሕለፊ ሰኢንን ደው ሰለዝበላ፡ ኣብ ትሕቲ መጥቃዕቲ ታንኪታትን መዳፍዓትን ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ኣትየን። ኣብ መጨረሻታ ከኣ ህያብ ነቶም ኣብ ክሳድ ዓዲ ሸሩም ታንኪታት ጸላኢ እናመከቱ ዝወደቁ ጀጋኑ ሰማእታት ኮይነን ኣብ ትሕቲ ንብረት ተጋደልቲ ህዝባዊ ግንባር ኣትየን።

ኩናት ግንባር “ናደው” ንግሆ 19 መጋቢት 1988 ድሕሪ ሰለስተ መዓልታት’ዩ ተዛዚመ። ኣብ ውሽጢ ፍርቂ ሰዓት ኣሃዱታት ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ነቲ ኣብ ከተማ ኣፍጻሚት ዝነበረ መከላኸሊ ዕርዲ ሰራዊት ኢትዮጵያ ብምድምሳስ ነታ ከተማ ምሉእ ብምሉእ ተቆጻጺሩዎ። ነቲ ኣብ መዓስከራት “ናደው” እዚ ተኸዚኑ ዝነበረ ወተሃደራዊ ኣጽዋር ድማ ተቆጻጺሩዎ። በዚ ድማ ናይ ተኩሲ ዓቕሚ ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ክብ ኢሉ። እዚ ሰርሒት’ዚ ሓደ ውጽኢት ናይ’ቲ “ንጸላኢ ብብረቱን ጥይቱን” ዝብል ጭርሖ ህዝባዊ ግንባር እዩ።

ሕቶ፦ ክሳራታት ሰራዊት መግዛእቲ ኢትዮጵያ ኣብ ግንባር ናደው ብዘርዘር ምገለጽካልናዶ?

መልሱ፦ ብመሰረት'ቲ ናብ መራሕቲ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ዝቀርብ ዝነበረ ጸብጻባት፡ ክሳራታት ሰራዊት ኢትዮጵያ ኣብ ኩናት ግንባር “ናደው” ካብ ትጽቢት ንላዕሊ'ዩ ነይሩ። ጸላኢ ካብ ናይ ውግእ መራሕቲ ብዙሓት ተቀቲሎም። ቀንዲ ካብኣቶም፦

- 1- ኮሎኔል ተሾመ ወልደሰንበት መራሕ ክፍለ ሰራዊት 14
 - 2- ሌተናል ኮሎኔል አሰፍሃ ተመሰገን ምክትል መራሕ ክፍለ ሰራዊት 14
 - 3- ሜጀር አንቶነንኘ ተገኘ መራሕ ናይ ሓደ ብርጌድ ክፍለ ሰራዊት 14
 - 4- ሜጀር ንጉሰ መራሕ ናይ ሓደ ብርጌድ ክፍለ ሰራዊት 14
 - 5- ኮሎኔል አድማሱ መኮንን መራሕ ክፍለ ሰራዊት 19
 - 6- ካፕቲን ህዋጋስ ሰለሙን ሓላፊ ሰለያ ክፍለ ሰራዊት 19
 - 7- ካፕቲን ወርቁ ደምሰ ምክትል መራሕ ናይ ሓደ ብርጌድ ክፍለ ሰራዊት 19
- ካልኣት ብዙሓት ንኣሸቱ መኮንናት ናይ'ቲ ግንባርን ኣምኣት ተራ ወተሃደራትን።

ከምኡውን ብዙሓት ላዕለዎት መኮንናት ናይ'ቲ ግንባር ተማሪኾም። ቀንዲ ካብኣቶም፡

- 1- ኮሎኔል አፈወርቂ ዋሰ ፖለቲካዊ ኮምሽነር “ካልኣይ ኣብዮታዊ ሰራዊት” ኢትዮጵያ።
- 2- ሜጀር ጀምበሬ ተሰማ ፖለቲካዊ ኮምሽነር ግንባር ናደው እዚ።
- 3- ካፕቲን መኮንን ግደ ሓላፊ ቤት ትምህርቲ ወተሃደራዊ መሰልጠኒ።
- 4- ካፕቲን ብላጅ ዘውደ
- 5- ካፕቲን ይግዛው ኡድንያ ፖለቲካዊ ኮምሽነር ክፍለ ሰራዊት 14
- 6- ካፕቲን ገዳሙ አርዳያዲ ምክትል መራሕ ናይ ሓንቲ ቦጦሎኒ ክፍለ ሰራዊት 14
- 7- ሌተናል ኮሎኔል የቅዋ ጀምበሬ ወራ ምክትል መራሕ ክፍለ ሰራዊት 19
- 8- ሜጀር ሸመልሽ ዲበ ፖለቲካዊ ኮምሽነር ክፍለ ሰራዊት 19
- 9- ካፕቲን ገብረትንሳኤ ሓላፊ ስታፍ ክፍለ ሰራዊት 19

ከምኡውን ካልአት ብዙሓት ንአሸቱ መኮንናትን አምአት ተራ ወተሃደራትን። ብተወሳኝ ኣብ ንግባር ናደው እዚ ከም ወተሃደራዊ አማኝርቲ ኮይኖም ዝሰርሑ ዝነበሩ ሰለስተ ሶቪታውያን መኮንናት ተማሪኹም።

ንሳቶም ከኣ፡-

- 1- ኮሎኔል ክሊሰትሮፍ ዩሪ ፊትሮሬሽ
- 2- ኮሎኔል ዩሪፍ ይፊኖ ኒኮላፊትሽ
- 3- ምክትል ትልንተ ካበልዲን ኣለክሳንደር ፊቶርሬትሽ እዮም።

ከምዚ ኢሉ ከኣ ጅግና ህዝባዊ ሰራዊት ሓደ ካብ'ቲ ኣገዳሲ ውግአት ውግእ ግንባር ናደው እዚ ብምድምሳሴ፡ ንከተማ ምጽዋፅ ኣብ 1990፡ ከምኡውን ንከተማታት ደቡብ ኤርትራን ሓራ ንምውጻእ ገፊሕ ኣፍደገ ከፊቱ። ብድሕሪኡ ከኣ ኣብ 1991 ንዋና ከተማ ኣሰመራን ነታ ክሳብ ሕጂ ዝሄደቲ ኢትዮጵያ ዝሓልምዋ ወደባዊት ከተማ ዓሰብን ሓራ ብምውጻእ ምሉእ ዓወት ኣረጋገጹ።

ከም ዝፍለጥ ሓይልታት ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ንመሬት ኤርትራ ካብ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ሓራ ምውጻእ ዋራሕ ዘይኮነ፡ ንተቓዋምቲ ውድባት ኢትዮጵያ

ኣብ ምሕጋዝ'ውን ብዙሓት ከተማታት ኢትዮጵያ ሓራ ገይሮም ኣዮም። እንተኾነ ግን ነታ ዠኾለሰቶምን ዘዕጠቀቶምን ኢድ ኤርትራ ተመሊሶም ነኺሶማ።

ሕቶ፡- ኣብ መጨረሻታ ትብሎ እንተሎ ዕድል ክህበካ?

መልሲ፡- በዚ ድሙቕን ካብ ኣእምሮ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ዘይሃስሰን ታሪኻዊ ኣጋጣሚ፡ ኤርትራ ንኩሎም'ቶም ንመሰርሕ ዳግመ ህንጻኣን ገሰጋላን ብልጽግናኣን ክዕንቅፋን ንሉኣላዊ ምድራን፡ ባሕራን ኣየራን ክግሀሱን ዝፍትኑ ወገናት ኢዳ ኣጣሚራ ክትዕዘቦም ከም ዘይኮነት ክሕብር እፈቱ።

....